

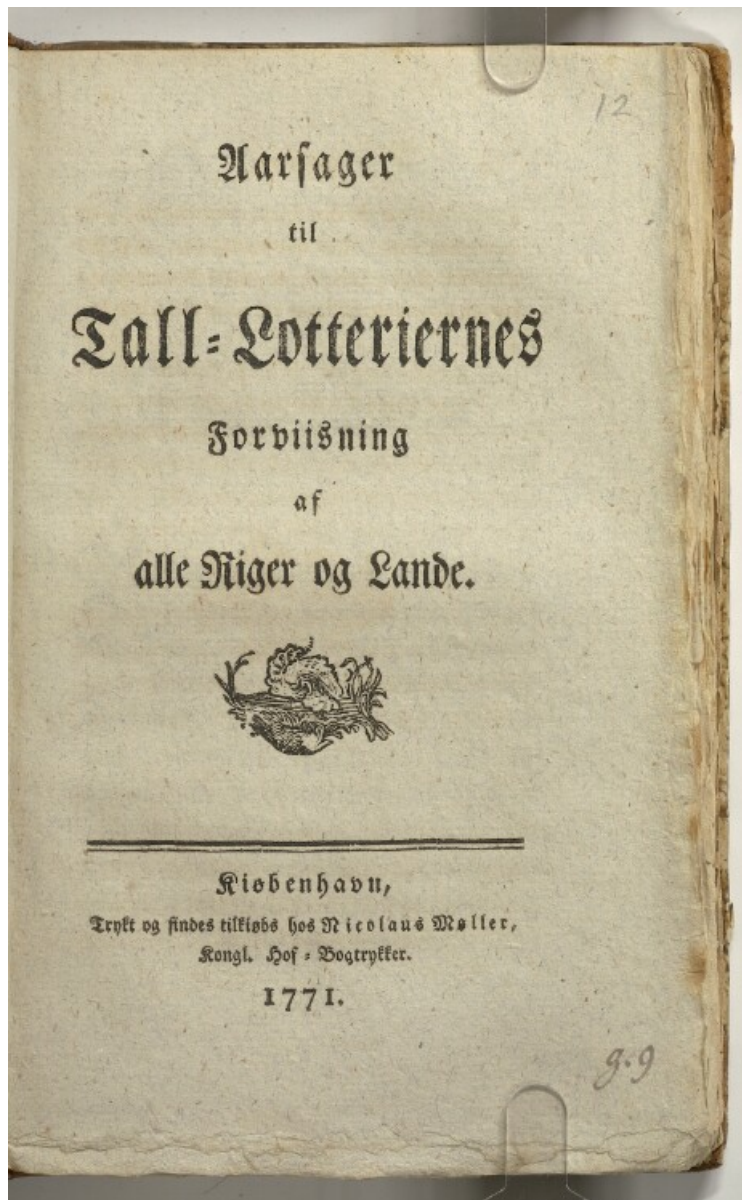
Titel: Aarsager til Tall-Lotteriernes Forvisning af alle Riger og Lande.

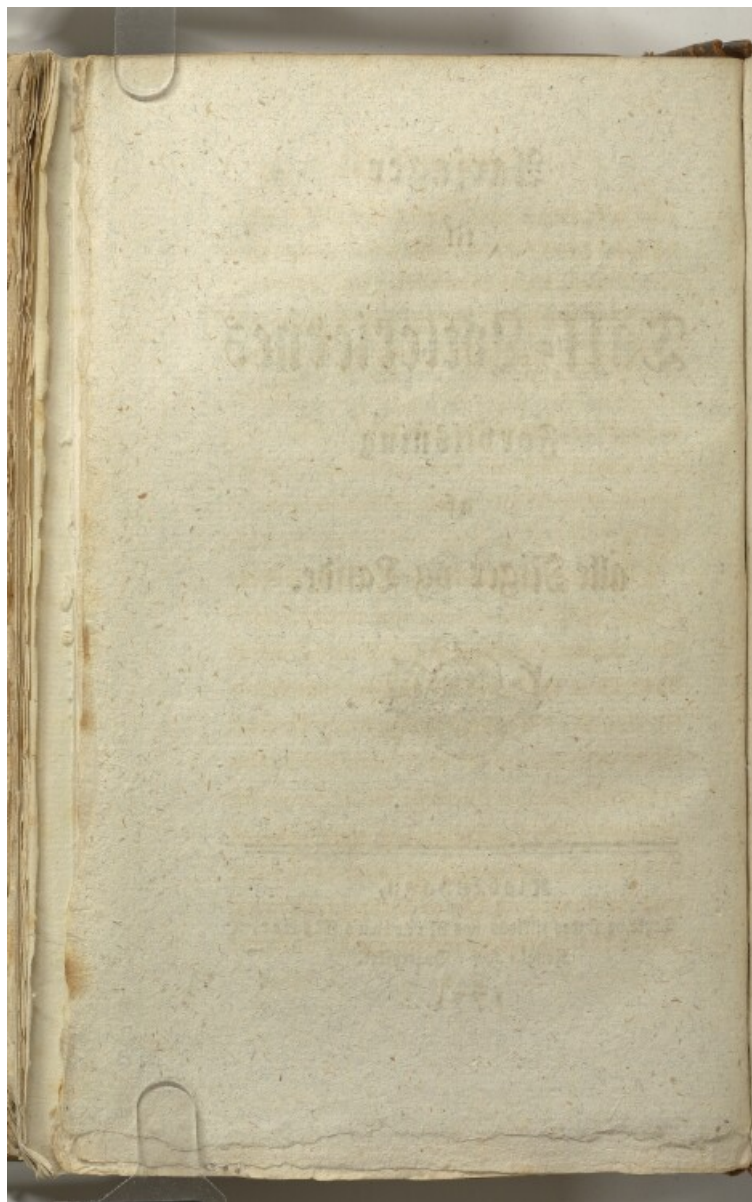
Citation: "Aarsager til Tall-Lotteriernes Forvisning af alle Riger og Lande.", i *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 9*, N. Møller, 1771, s. 1.
Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/catalog/tfs-texts-1_009-shoot-workid1_009_012/facsimile.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 9

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Lotterier ere nyttige i en Stat, i Henseende til, at de bringe mere Penge i Circulation end ellers, hvilke Penge gemeenlig alene destineres til en eller anden nyttig Anstalt. Den Velhavende og Velstændige sætter da ind for at fremme det Almindeliges Beste; den Sierrige for at forøge sin Rigdom; den Bølgstige i Forhaabning af Binding, for des længere at kunde continuere sin Levemaade, og den af Middelstanden tager Deel i Lotterier, for derved at komme i

X 2   bedre

bedre Omstændigheder, saa at der ved Lotterier gives Leilighed ei alene at befordre det Almindeliges Beste, men endog at den Sierriges, den Vellystiges og den af Middelfstanden deres Onsker alle kan blive opfylte.

Men ligesaa stor Nytte som der kan blive tilveiebragt ved Lotterier, saa stor Skade og Ulempe kan des formedelst og blive forarsaget, naar som Lotterier ere af saadan Indretning, at Almuen i Stæderne og paa Landet, kan tillige tage Deel udi samme. De selvsamme Passioner som findes hos Bemidlede og Folk af Middelfstanden, findes og hos Soldaten, Matrosen, Haandværkernes Soenne og Dreng, Bønderne, deres Tieneste-Folk, ja endog hos Svine-Hyrden. Og da disse Folk ikkuns have liden Fortieneste, og ei mere end det de til det usle Livs Ophold behøve, saa burde vel ingen Lotterier være til, hvorudi disse

diffe Følk kunde tage Deel, efter som Matrosen, naar han var bleven af med en Deel af sine Penge og Maanedes Kost, samt Soldaten med sin Lonning og Brod, ville blive nødt til, at søge deres Underholdning, fra Maaned eller Uge til anden, paa en strafværdig Maade. Mange Haandverks Eviene og Dænge skulle stille deres Mestere ved de ringeste Verktøier og Materialier, som ellers havde blevet urorte, alene for at faae en otte Skilling eller en Mark til at sætte i Lotteriet, og Bøndestanden, hvoraf den største Deel staaer til Restance i Skatte-Bøgerne, skulle uformerket faae Smag paa Lotterier, og i Steden for derved at komme ud af Gielden, komme i Restance hos deres Dienste-Følk tillige, hvorved disse da ei alene kunde komme til, at miste deres Lon, og ved selv at indsette i deslige smaae Lotterier, tabe det lidet de kunde have samlet sig, for dermed at tiltræde en Gaard efter en anden,

saaledes som Brug er paa Landet, og hvem
veed om ikke Soine-Hyrden, ved at sætte
ind i Lotterier, kunde faae det Udfald, at
sælge en Soe, for at kjøbe sig et Par Strom-
per og Skoe; Allermest vilde jeg beklage
dem af Almuen, som havde Kone og Børn;
Udi hvilken elendig Tilstand ville ikke disse
fattige Mennesker komme! ei at tale om,
hvad Skade og Uleiligheder et Rige kan
blive tilføiet, ved det at deslige Folkes
Børn ville vove op som Fæ, uden anden
Opdragelse end den, at see deres Forældre
leve i bestandig Menighed og Strid, der
alene ville reise sig af den Fortvivlelse, at
have tabt i Lotteriet det de skulde have levet
af. De ville forbande den der havde
indført Lotterierne iblant dem, og dog ei
lade af med at indsætte, fordi det allerede
var bleven dem en Bane.

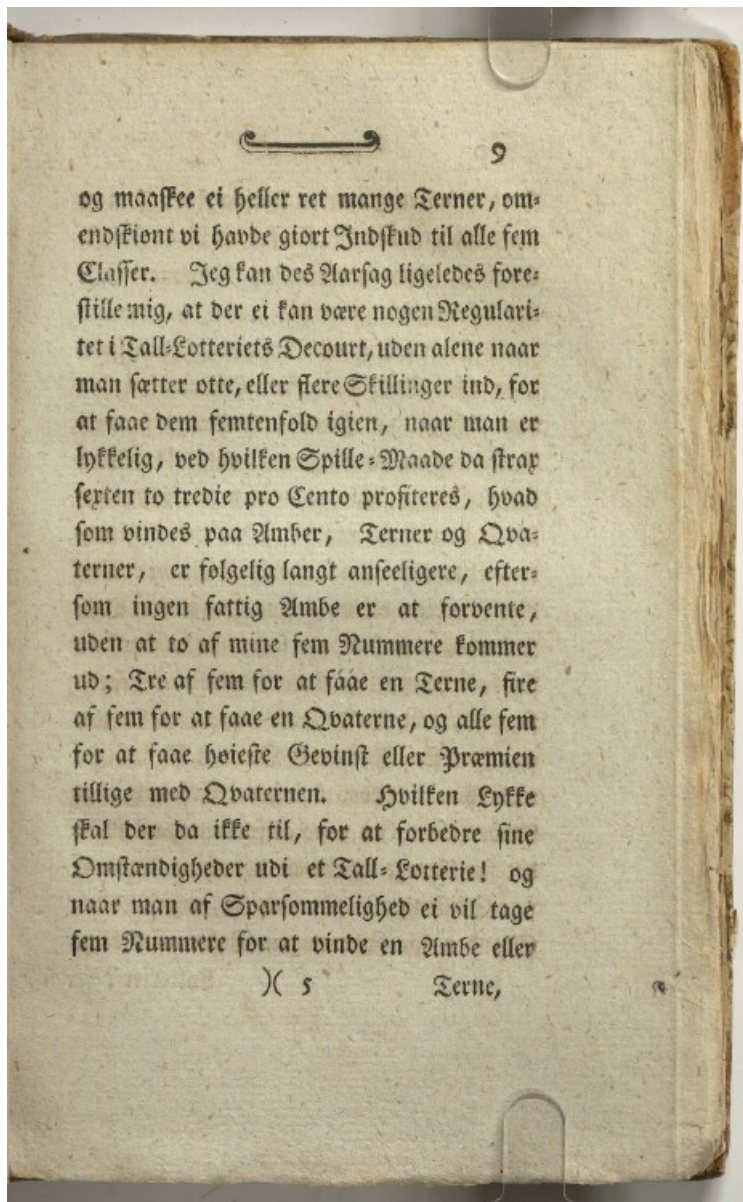
De beste Lotterier synes altsaa at
være saadanne, hvorudi den fattige Almue
ei

ei kan tage Deel. Lad dem blive ved, ei at kiende nogen anden Bei til deres Omstændighedens Forbedring, end Vindstbelighed og Stræbsomhed, og naar et Lotterie udi øvrigt skulle kunne kaldes for god, og alene være til det Almindeliges Beste, da bør det, uden ringeste Modsigelse, være indrettet saaledes, at Publicum kan see hvor meget det har sammenskudt; samt at hele Indskuddet, paa det som anvendes til et eller andet Brug nær, bliver den til Deling igien ved Trækningen. Alle andre Indretninger af Lotterier, hvoraf den hele Indtægt ei tilforladeligen kan bringes i Erfaring, og ved hvis Indretninger, Maaden eller Mueligheden at vinde gøres besværlig, ere af selvsamme Beskaffenhed som de saa kaldede Lykke - Potter og Taffenspillerier, hvilken hele Kram ved Kongelige allernaadigste Forordninger meget viiselig for lang Tid siden ere bleve forbudne.

Forfatteren af tydeligere Forklaring paa Tall-Lotteriet, har ikke saa aldeles uret, naar han derudi ligner bestemte Udtræk og Amber ved et vel indrettet Lotteries anden Classe, Terner ved tredie, Quaterner ved fjerde, og Quaternen med Præmien ved femte Classe. Hvorledes ville disse ved Kongl. allernaadigst Forordning af 1753. alene privilegerede Kiøbenhavniske Lotterier ikke have fornærmet os, dersom vi ei skulde have kundet vinde i anden Classe de store Gevinster, med mindre vores Nummer og havde været udkommen i første Classe; om vi ei skulde kunde have faaet de største Gevinster udi tredie Classe, uden saa var at vore Lotterie-Sedlers Nummere forhen allerede havde været udkommet udi første og anden Classe, og saa videre. Jeg troer tilforladeligen, at Lotteriet paa saa Maade ei endnu skulde have udbetalt en eneste af de store Gevinster udi fjerde og femte Classe,

og

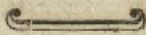

og maaskee ei heller ret mange Terne, om-
endskiont vi havde gjort Indskud til alle fem
Classer. Jeg kan des Marsag ligeledes fore-
stille mig, at der ei kan være nogen Regulari-
tet i Tall-Lotteriets Decourt, uden alene naar
man sætter otte, eller flere Skillingen ind, for
at faae dem femtenfold igien, naar man er
lykkelig, ved hvilken Spille-Maade da strax
septen to tredie pro Cento profiteres, hvad
som vindes paa Ambe, Terne og Qva-
terner, er folgelig langt anseeligere, efter-
som ingen fattig Ambe er at forvente,
uden at to af mine fem Nummere kommer
ud; Tre af fem for at faae en Terne, fire
af fem for at faae en Qvaterne, og alle fem
for at faae hoieste Gevinst eller Præmien
tillige med Qvaternen. Hvilken Lykke
skal der da ikke til, for at forbedre sine
Omstændigheder udi et Tall-Lotterie! og
naar man af Sparommelighed ei vil tage
fem Nummere for at vinde en Ambe eller

X 5 Terne,

Terne, saa er Hazarden ligesaa stor, som at sætte ind paa den Maade for at vinde høieste Gevinst, hvor alene mine Nummere alle bør udkomme.

Efter saadanne Omstændigheder spørges: Om Tall- Lotteriets Indretning kan være behagelig? Om alle de Penge som en Entrepreneur modtager, kommer i Circulation igien, saaledes, at det almindelige Beste derved fremmes? Om den Veltænkende har Aarsag at tage Deel derudi? Om den Gierrige vil vove sine Penge i et Tall- Lotterie, da han nu seer, hvor stærk de saa kaldede muelige store Gevinster ere forstærkede, med Bolde, Grave, Fod- Angler og Spanske- Nyttene? Om den Velsigtige, naar han ligeledes bringer i Erfaring, at Amber alene kan være at forvente, vil holde det for Umagen værd at detachere nogle af sine Skillinger? Og endelig, om Middel- Standen kan have nogen Nytte af deslige Lotterier?

Lotterier? Derfom de der har Penge, og Fornuft, ſkulde anſee Fall-Lotteriet med Foragt, ſaa er der ingen anden Wei for Entreprenuren for at betale hvad han har lovet, end at giøre ſig Umage for, at ſaae ſit Lotterie bragt i Gang udi enhver Krog af Provincerne, og naar han paa denne Maade kunde blive ſat i Stand til at ſvare alle og enhver, ſaa vil den fattige Almue til viſſe blive forarmet, og uimodſigelig være Kongens Caſſe til langt ſtorre Skade end Fordelen kan være, naar det gaacr Entreprenuren tillige med Actionairerne vel. Det vil efter et eller to Aars Forløb blipe Proprietairerne umuelig, at være Kongen anſvarlig til Jordbogs Afgifterne, Folke- og Familie-Skat, ſamt Extra-Skatten; Derfom de ville erqvære hver gang Tiden er at betale, torde de maaskee ei være ſikre for Overfald.

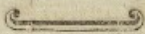
Hvad Ont der kan ſkee i Riobſtæderne, og iſær her i Staden, det vil Tiden lære. I

det

det ringeste maae Herfaberne være visse paa, at deres Huusholdning vil koste langt mere end forhen, med mindre de selv ville indkøbe alt behøvende, selv lave Maden og varte dem op *u. v.* Jeg har allerede seet allehaande Folk, Soldater, Matroser, Dreng, Piger, og saadanne Mennesker, der har været klædt paa det ufelste, gaae paa Gaden med Tall-Lotterie-Sedler i Hænderne, læse over paa de mange Nummere de have faaet for otte Skilling, og det i de allerdybeste Tanker.

Disse mine Tanker har jeg alene tilkiendegivet, for om mueltig at forarsage, at den fattige Almue, som ei bør kiende eller faae Smag paa Lotterier, derved ei skulle blive udsued, og bragt i en mere trængende Tilstand end den nu er udi, og alle og enhver i Kongens Riger og Lande, have i al Sandhed Marsag at ønske, at med Tall-Lotteriets Colligering aldeles ophøres,

og

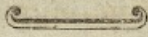
og at det derimod allernaadigst maatte behage Hans Kongelige Majestæt, ei at tolerere flere Lotterier end det allerede alene privilegerede Kongelige Kiøbenhavnske Lotterie, eftersom det derved alene kan skee, at det hele Fattiges Væsen, tilligemed det Kongel. stiftede fattige Børns Opfostrings-Huus paa Christianshavn, kan blive souteneret. Hvor betydelig en Sag det er, at haandthave det Fattiges Væsen, kan vel ingen forestille sig, uden de som dermed i lang Tid have haft at bestille, og dersom nogen skulle kunde tvivle derpaa, da onsker jeg ham som en retfærdig og velfortient Straf, at være Directeur ved det Fattiges Væsen. Naar der ere mange Lotterier til, da hindrer det ene Lotterie ikkuns det andet, saaledes som skeet er i forrige Tider, da Lotteriet til den tydske Kirkes Opbyggelse paa Christianshavn ei kunde faae den forønskede Fremgang, og Bygningen ei kunde blive ganske
fuld.

fuldført, uden at falde den Kongelige
Cassa til Last ved Taarnets Opsættelse.

Søderins Arvinger kunde ingen Steds
komme, Opfostrings-Huset tillige med det
Fattiges Væsen hjalp dem; Det saa kaldede
Sorte Lotterie gik reent over Styr, og det
Fattiges Væsen har forhen aldrig haft saa
meget af ethvert af deres Lotterier, som det
de nu nyde aarlig af Opfostrings-Huset,
undtagen en eneste Gang, da Fordelen har
været Tre Tusende Rigsdaler.

Da nu dette anforte er den rene
Sandhed, og Erfaringen har viist, hvad
et alene privilegeret Lotterie kan udrette,
i Steden for at ved flere Lotterier ei en eneste
Hensigt har kundet blive opnaaet, saa var
det at ønske, at Entreprenuren med sine
Reise-Commissarier maatte gaae hen hvor
de vare komne fra, og lade dem noie med
Fordelen af en eller to Drækninger.

Intet

Intet kan foranledige nogen Lands-
Herre at etablere et Lotto i sine Riger og
Lande, fordi hans Naboe har ladet sig over-
tale dertil, dersom Lands-Herren kunde have
været underrettet om, hvor skadelige saa-
danne Lotterier ere for deres Underfaatter.
Man havde kundet forekomme Pengenes Ud-
forsel til Fremmede, ved et Forbud, alene
under To Hundrede Rigsdaler Straf for
hver som offentlig eller hemmelig colligerede
for fremmede Lotterier: og skulle saadan
Musk alene blive Angiveren, være sig Ret-
tens Betiente eller andre, til Deel, for
at engagere dem til stedse at have et vaaget
Øie paa alle fremmede Lotterier. Straffen
synes at være vel haard, men naar Omstæn-
dighederne ere saaledes, at det kommer an
paa et Riges Belfærd, da bør der
straffes med Eftertryk.

